

Диссертациялық кеңестің 2025 жылғы жұмысы туралы есеп

**«Марат Оспанов атындағы Батыс Қазақстан медицина университеті»
КеАҚ жанындағы 8D10101 «Қоғамдық денсаулық сақтау» кадрларды
даярлау бағыты бойынша диссертациялық кеңес**

1. Өткізілген отырыстар саны туралы деректер.

Есептік кезеңде диссертациялық кеңес диссертацияларды талқылау бойынша 2 отырыс өткізді. Кездесулер аралас форматта өтті. Кеңестің шетелдік, сондай-ақ басқа қалалардағы мүшелерінің қатысуы қашықтан жүзеге асырылды.

Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрінің 2011 жылы 31 наурыздағы №126 «Диссертациялық кеңес туралы үлгі ережені бекіту туралы» бұйрығына 2025 жылғы 14 маусымда енгізілген өзгерістерге және Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрлігінің Білім және ғылым саласындағы сапаны қамтамасыз ету комитеті төрағасының 2025 жылғы 4 наурыздағы №305 «Ерекше мәртебесі жоқ оқу орындарындағы диссертациялық кеңестер ашу туралы» бұйрығына сәйкес «Марат Оспанов атындағы Батыс Қазақстан медицина университеті» КеАҚ жанындағы 8D10101 «Қоғамдық денсаулық сақтау» кадрларды даярлау бағыты бойынша диссертациялық кеңесінің жаңа құрамы 13.03.2025 жылғы № 13/2-16-194-Н/Қ «Диссертациялық кеңестің жаңа құрамын бекіту туралы» бұйрығымен бекітілді.

Отырыстарға Кеңестің келесі тұрақты мүшелері қатысты:

1) Төраға – Уразаев Олжас Нурланович – PhD, қауымдастырылған профессор, «Марат Оспанов атындағы Батыс Қазақстан медицина университеті» КеАҚ, онкология кафедрасының доценті;

2) Төраға орынбасары – Бермагамбетова Сауле Кабиболлаевна – м.ғ.к., профессор, «Марат Оспанов атындағы Батыс Қазақстан медицина университеті» КеАҚ, профилактикалық медицина кафедрасының жетекшісі;

3) Ғылыми хатшы – Тажбенова Сауле Тажединовна, PhD, «Марат Оспанов атындағы Батыс Қазақстан медицина университеті» КеАҚ, қоғамдық денсаулық және денсаулық сақтау кафедрасының доценті.

4) Kalibatas Vytenis – PhD, қауымдастырылған профессор, денсаулық сақтауды басқару кафедрасының профессоры, Литва денсаулық ғылымдары университеті, Каунас қ. Литва Республикасы.

Сонымен қатар, докторлық диссертация тақырыбына сәйкес қорғау кезеңінде Диссертациялық кеңестің уақытша мүшелері тағайындалды. Барлық отырыстар диссертациялық кеңес мүшелерінің 100% қатысуымен өтті.

2. Отырыстардың жартысынан азына қатысқан диссертациялық кеңес мүшелерінің тегі, аты, әкесінің аты (бар болса) – жоқ.

3. Оқытуды ұйымдастыруды көрсететін докторанттар тізімі:

1) Жылкыбекова Алия Калиевна - «Марат Оспанов атындағы Батыс Қазақстан медицина университеті» КеАҚ,;

2) Киматова Кербез Наушаевна - «Марат Оспанов атындағы Батыс Қазақстан медицина университеті» КеАҚ.

4. Есепті жыл ішінде кеңесте қаралған диссертацияларға қысқаша талдау:

1) Докторант Жылқыбекова Алия Калиевнаның диссертациялық жұмысы Қазақстан Республикасында егде адамдарға бейресми күтім көрсететін тұлғалардың күтімге байланысты өмір сапасын және оның детерминанттарын зерттеуге арналған.

Диссертациялық жұмыстың практикалық маңыздылығы күтімге байланысты өмір сапасы мен күтім жүктемесін бағалауға арналған әзірленген және бейімделген сауалнамаларды денсаулық сақтау практикасына және білім беру үдерісіне енгізумен айқындалады. Бұл құралдар апробациядан өтіп, Астана, Алматы, Семей және Ақтөбе қалаларының қалалық емханаларының қызметіне енгізілді.

Зерттеу нәтижелері Марат Оспанов атындағы Батыс Қазақстан медицина университетінің оқу-әдістемелік қызметіне интеграцияланып, «Жалпы дәрігерлік практика» және «Отбасылық медицина» мамандықтары бойынша интерндер мен резиденттерді даярлау барысында қолданылады. Медициналық-санитариялық алғашқы көмек (МСАК) деңгейінде күтім көрсететін тұлғалардағы жүктемені бағалау мәселесіне арналған «МСАК деңгейінде күтім көрсететін тұлғалардың жүктемесін бағалау» тақырыбында медициналық мейіргерлерге арналған шеберлік сабағы өткізілді.

Зерттеу нәтижелері негізінде денсаулық сақтау жүйесі мамандарына арналған әдістемелік ұсынымдар мен ақпараттық брошюра әзірленді. Бұл материалдар салааралық және пәнаралық өзара іс-қимылды күшейтуге, сондай-ақ күтім жүктемесін төмендету және күтім көрсететін тұлғалардың өмір сапасын жақсартуға бағытталған практикалық тәсілдерді қалыптастыруға арналған. Осылайша, диссертациялық жұмыс айқын практикалық бағытқа ие болып, алғашқы медициналық-санитариялық көмек жүйесіне дәлелді әлеуметтік медицинаның қағидаттарын енгізуге ықпал етеді.

Диссертацияның негізгі ережелері III Халықаралық ғылыми-практикалық конференцияда «Отбасылық медицина бойынша резидентура: жетістіктері, мәселелері және даму перспективалары» (Ақтөбе, 2023), Б.А. Атчабаров атындағы XVI Халықаралық ғылыми-практикалық конференцияда (Семей, 2023), сондай-ақ Қоғамдық денсаулық сақтау бойынша XVI Еуропалық конференцияда (Дублин қ., Ирландия, 2023) баяндалды. Конференция материалдары бойынша тезистер European Journal of Public Health журналында жарияланды (Web of Science және Scopus дерекқорларында индекстеледі).

Диссертация тақырыбы бойынша барлығы сегіз ғылыми еңбек жарияланған, оның ішінде Web of Science және Scopus халықаралық дерекқорларында индекстелетін Frontiers in Public Health және Sustainability рецензияланатын ғылыми журналдарындағы мақалалар, сондай-ақ Қазақстан Республикасы Білім және ғылым саласындағы бақылау комитеті ұсынған отандық ғылыми басылымдардағы жарияланымдар бар.

Зерттеу нәтижелері күтімге байланысты өмір сапасының орташа деңгейі (CarerQol-7D) $87,2 \pm 49,5$ балды құрап, респонденттердің 15,3%-ында күтім жүктемесінің айқын деңгейі анықталғанын көрсетті. Күтімге байланысты өмір сапасының көрсеткіштері күтім көрсететін тұлғаның жынысына, жасына, денсаулық жағдайына, сондай-ақ егде жастағы адамның денсаулық күйіне, күтімнің ұзақтығы мен қарқындылығына тәуелді екені анықталды. Әйелдер мен егде жастағы күтім көрсетушілерде эмоционалды және физикалық қажу жиірек байқалды, ал күнделікті өмір әрекеттері (ADL) бойынша толық тәуелді егде жастағы адамдарға күтім көрсететін тұлғаларда өмір сапасының ең төмен көрсеткіштері тіркелді. Регрессиялық талдау нәтижелері әлеуметтік-демографиялық сипаттамалардың, денсаулық жағдайының және күтімге жұмсалатын уақыттың күтім жүктемесінің жоғары деңгейінің қалыптасуына статистикалық тұрғыдан мәнді әсер ететінін растады.

2) Докторант Киматова Кербез Наушаевнаның диссертациялық жұмысы ағылшын тілінде «Medical and social needs of the older people based on the EASYCare Standard 2010 questionnaire in the Republic of Kazakhstan» («Қазақстан Республикасындағы егде жастағы адамдардың EASYCare Standard 2010 сауалнамасы негізіндегі медициналық және әлеуметтік қажеттіліктері») тақырыбында орындалды.

Диссертациялық зерттеудің мақсаты қарт жастағы адамдардың физикалық, психоәлеуметтік және функционалды жағдайын ескере отырып, EASYCare Standard 2010 стандартталған сауалнамасын қолдану арқылы Қазақстан Республикасындағы медициналық-әлеуметтік мұқтаждықтарын анықтау және талдау болып табылады.

Қойылған мақсатқа жету үшін зерттеу аясында EASYCare Standard 2010 сауалнамасының қазақ және орыс тілдеріне лингвистикалық және мәдени бейімделуі жүргізілді, сондай-ақ EASYCare-дің жеті домені және үш негізгі интегралды индекс бойынша қарт адамдардың жағдайына кешенді бағалау жасалды: тәуелсіздік индексі (Independence score), құлау қаупі (Risk of falls) және күтімнің бұзылу қаупі (Risk of breakdown in care).

Зерттеудің практикалық маңыздылығы Қазақстан Республикасында алғаш рет халықаралық кешенді гериатриялық бағалау құралы – EASYCare Standard 2010 сауалнамасының қазақ және орыс тілдерінде бейімделіп, валидизациясымен айқындалды. Бұл оны денсаулық сақтау жүйесінің нақты жағдайында қолдануға мүмкіндік берді. Зерттеу барысында құралдың сенімділігі расталып, қарт жастағы адамдардың функционалды жағдайын бағалауда қолдануға жарамдылығы дәлелденді. EASYCare Standard 2010 сауалнамасын пайдалану үш интегралды индекс бойынша сандық көрсеткіштер алуға мүмкіндік берді, бұл функционалды тәуелділік, құлау және ауруханаға жатқызу қаупі жоғары егде жастағы пациенттерді ерте кезеңде анықтауға жағдай жасайды.

Алынған нәтижелер негізінде қарт жастағы адамдардың тәуелсіздігін сақтауға, өмір сапасын, физикалық, психоэмоциялық және әлеуметтік әлауқатын жақсартуға бағытталған әдістемелік ұсынымдар әзірленді. Бұл

Н Е БҚМУ 01-05-04-03-2025. Диссертациялық кеңестің жұмысы туралы есеп. Алтыншы басылым.

ұсынымдар медициналық-санитариялық алғашқы көмек практикасына, сондай-ақ мейіргерлер мен мультидисциплинарлық топтың жұмысына арналған.

Диссертациялық зерттеудің негізгі нәтижелері халықаралық ғылыми конференцияларда баяндалып, талқыланды. Зерттеудің пилоттық кезеңінің нәтижелері және қарт жастағы адамдардың медициналық және әлеуметтік қажеттіліктерін анықтау негізінде көмек көрсету алгоритмін әзірлеу 2021 жылғы 6–8 сәуір аралығында Алматы қаласында өткен «Farabi Alemi» студенттер мен жас ғалымдардың халықаралық ғылыми конференциясында ұсынылды. Конференция қорытындысы бойынша жұмыс екінші орынға ие болды. EASYCare Standard 2010 құралын валидтеу нәтижелері 2023 жылғы 27–28 сәуірде Баку қаласында (Әзербайжан) өткен «Topical issues of medicine» атты X жыл сайынғы халықаралық ғылыми-практикалық конференцияда ұсынылды. Зерттеу «Жас ғалымдар арасындағы үздік ғылыми жұмыс» номинациясы бойынша I дәрежелі дипломмен марапатталды.

Диссертациялық зерттеу материалдары бойынша барлығы бес ғылыми жұмыс жарияланды. Олардың ішінде Web of Science (Q2, Impact Factor 3.0) және Scopus (CiteScore 4.8; 70-перцентиль) дерекқорларында индекстелетін Frontiers in Public Health халықаралық рецензияланатын ғылыми журналында бір мақала жарық көрді. Сонымен қатар, Қазақстан Республикасы Ғылым және жоғары білім министрлігі Ғылым және жоғары білім саласындағы сапаны қамтамасыз ету комитеті ұсынған ғылыми журналдарда екі мақала, сондай-ақ халықаралық ғылыми конференциялар жинақтарында екі тезис жарияланды.

Зерттеу нәтижелері практикалық денсаулық сақтау саласына енгізілді. Егде жастағы адамдардың медициналық және әлеуметтік қажеттіліктерін бағалау нәтижелері мен әдістемелік ұсынымдар медициналық ұйымдардың жұмысына енгізілді, енгізу аясында мейіргерлерге арналған «Құлау қаупі жоғары пациенттер – гериатриялық көмектің өзекті мәселесі» тақырыбында шеберлік сабағы өткізілді, сондай-ақ егде жастағы пациенттердің құлауын алдын алу және функционалдық тәуелсіздігін сақтау бойынша әдістемелік ұсынымдар жүзеге асырылды. Сонымен қатар, зерттеу нәтижелері білім беру үдерісіне енгізілді. «Егде жастағы адамдардың тәуелсіздігін сақтау» атты әдістемелік құрал университеттің Ғылыми кеңесінің 2025 жылғы 27 ақпандағы №6 (823) хаттамасымен бекітіліп, 6B10103 «Мейіргер ісі» білім беру бағдарламасының «Геронтологиядағы мейіргерлік күтім» және «Геронтологиядағы мейіргер ісі» пәндеріне енгізілді.

Зерттеу барысында EASYCare Standard 2010 сауалнамасының лингвистикалық және мәдени бейімделуі жүргізіліп, Қазақстан Республикасындағы егде жастағы халық арасында қолдану кезінде оның психометриялық қасиеттері расталды. EASYCare-дің жеті домені бойынша егде жастағы адамдардың медициналық және әлеуметтік қажеттіліктері бағаланып, үш негізгі интегралды көрсеткіш есептелді: тәуелсіздік индексі (Independence score), күтімнің бұзылу қаупі (Risk of breakdown in care) және құлау қаупі (Risk of falls). Зерттеу нәтижелері функционалдық тәуелділікке, күнделікті белсенділіктің шектелуіне, құлау қаупінің жоғары болуына және әлеуметтік қолдаудың жеткіліксіздігіне байланысты маңызды медициналық және Н Е БҚМУ 01-05-04-03-2025. Диссертациялық кеңестің жұмысы туралы есеп. Алтыншы басылым.

әлеуметтік қажеттіліктердің бар екенін көрсетті. Бір факторлы және көп факторлы талдау нәтижесінде жас мөлшері, білім деңгейі, қаржылық жағдайы, отбасылық мәртебесі және тұрғылықты аймақ егде жастағы адамдардың тәуелсіздік деңгейіне, құлау қаупіне және күтімнің бұзылу қаупіне статистикалық тұрғыдан мәнді әсер ететіні анықталды. Алынған деректер медициналық-санитариялық алғашқы көмек практикасына кешенді гериатриялық бағалауды енгізудің және егде жастағы халыққа медициналық әрі әлеуметтік қолдауды жоспарлау үшін стандартталған құралдарды қолданудың қажеттілігін дәлелдейді.

5. Ресми рецензенттер жұмысын талдау.

Диссертациялық кеңестің жұмысы туралы Үлгілік ереже талаптарының сақталуын қамтамасыз ету мақсатында әрбір рецензентке диссертациялық жұмыстың рецензиясының мазмұны мен рәсімделуіне қойылатын талаптар жазылған жадынама жолданды.

Рецензенттер ұсынылған тармақтар бойынша диссертациялық жұмыс бойынша өз пікірлерін уақытылы тапсырды. Ешқандай теріс пікір алынған жоқ. Диссертацияларды рецензиялау сапасы жоғары. Рецензенттер жұмыстың өзектілігін, оның ғылыми жаңалығын, практикалық маңыздылығын және басқа да оң жақтарын атап өтті. Жұмысқа қатысты кемшіліктер мен ескертулер де айтылды. Ресми рецензенттердің жұмысы оң деп бағаланады. Рецензенттер жұмысына ешқандай ескертулер болған жоқ.

6. Ғылыми кадрларды даярлау жүйесін одан әрі жетілдіру бойынша ұсыныстар:

- 1) Ғылыми жетекшілердің диссертациялық жұмыстардың сапасын арттыруға бағытталған жүйелі қызметін ғылым мен практикалық денсаулық сақтаудың басым бағыттарын ескере отырып қамтамасыз ету.
- 2) Докторанттардың зерттеушілік және аналитикалық құзыреттерін дамыту.
- 3) Ғылыми этика қағидаттарын сақтай отырып, деректерді талдау, модельдеу және ғылыми зерттеулердің тиімділігін арттыру үшін заманауи цифрлық шешімдер мен жасанды интеллект технологияларын қолдануды қоса алғанда, докторанттарды қолданбалы ғылыми жобаларға тартуды кеңейту.
- 4) Өңіраралық және халықаралық ғылыми өзара іс-қимылды жандандыру, сондай-ақ ғылыми кадрларды даярлау жүйесін жетілдіру және кадрлық резервті қалыптастыру.

7. 8D10101 «Қоғамдық денсаулық сақтау» мамандығы бойынша философия докторы (PhD), доктор ғылыми дәрежесін алу үшін жазылған диссертациялар саны:

- 1) қорғауға қабылданған диссертациялар (соның ішінде басқа ЖОО докторанттары) – 2;
- 2) қараудан шығарылған диссертациялар (соның ішінде басқа ЖОО докторанттары) – 0;

- 3) рецензенттерден теріс пікірлер алған диссертациялар (соның ішінде басқа ЖОО докторанттары) – 0;
- 4) қорғау нәтижелері бойынша теріс шешімі бар диссертациялар (соның ішінде басқа ЖОО докторанттары үшін) – 0;
- 5) пысықтауға жіберілген диссертациялар (соның ішінде басқа ЖОО докторанттары) – 0;
- 6) қайталап қорғауға бағытталған диссертациялар (соның ішінде басқа ЖОО докторанттары) – 0.

Диссертациялық кеңестің төрағасы

Уразаев О.Н.

Диссертациялық кеңестің ғылыми хатшысы

Тажбенова С.Т.

« 06 » 01 2026 ж.